

Zhrnutie rozhodnutia Komisie**z 2. júna 2004,****ktoré sa vzťahuje na konanie podľa článku 82 Zmluvy o ES****[v prípade COMP/38.096 – Clearstream (zúčtovanie a vyrovnanie)]**

[oznámené pod číslom K(2004) 1958]

(Len nemecký text je autentický)

(2009/C 165/05)

Dňa 2. júna 2004 Komisia prijala rozhodnutie týkajúce sa konania podľa článku 82 Zmluvy o ES. V súlade s ustanoveniami článku 30 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 ⁽¹⁾ Komisia týmto uverejňuje názvy strán a hlavný obsah rozhodnutia, vrátane uložených pokút, so zreteľom na legitímny záujem podnikov týkajúci sa ochrany ich obchodných záujmov. Úplné znenie rozhodnutia, ktoré neobsahuje dôverné informácie, možno nájsť v autentických jazykoch prípadu a v pracovných jazykoch Komisie na internetovej stránke Generálneho riaditeľstva pre hospodársku súťaž:

http://ec.europa.eu/competition/index_en.html

ÚVOD

1. Tento text je zhrnutím rozhodnutia Komisie z 2. júna 2004 v uvedenom prípade. V rozhodnutí sa konštatuje, že Clearstream Banking AG, tiež nazývaný Clearstream Banking Frankfurt (CBF) a jeho materská spoločnosť Clearstream International (CI), spoločne sa uvádzajú ako „Clearstream“, porušili článok 82 zmluvy. Prípád sa týka odmietnutia spoločnosti Clearstream poskytnúť niektoré služby zúčtovania a vyrovnania cenných papierov banke Euroclear Bank SA (EB) a uplatňovania diskriminačných cien v neprospech EB.
2. Toto konanie vychádza z prieskumu *ex-officio* zameraného na preverenie, či sa politika hospodárskej súťaže Spoločenstva riadne realizuje v oblasti operácií s cennými papiermi po ich zobchodovaní. Komisia skúmala najmä i) prístup, ii) ceny, iii) exkluzívne dohody a iv) konsolidáciu. Následne sa šetrenie zameralo progresívne na prípadné protiprávne správanie sa spoločnosti Clearstream.
3. Dňa 28. marca 2003 Komisia poslala spoločnosti Clearstream vyhlásenie o námietkach. Clearstream na toto vyhlásenie o námietkach odpovedal a svoj postoj ďalej vyjadril na pojednávaní dňa 24. júla 2003.
4. V správe vyšetrovateľa sa uvádza, že právo na obhajobu spoločnosti Clearstream bolo dodržané.
5. Poradný výbor pre obmedzujúce postupy a dominantné postavenia sa zišiel 30. apríla 2004 a vydal kladné stanovisko.
6. Neboli uložené žiadne pokuty. Dôvody tak rozhodnutia, ako aj návrhu neuložiť pokutu sú vyjadrené ďalej v texte.

1. ZHRNUTIE PRÍPADU

7. Prípád spoločnosti Clearstream sa týka uplatňovania práva hospodárskej súťaže EÚ v prípade osobitného sledu udalostí v konkrétnom časovom období, pričom sa na ne uplatňujú pravidlá hospodárskej súťaže. V žiadnom prípade sa nenaŕiadauje navrhované regulačné prostredie alebo normy.
8. Komplikovanosť prípadu vyplýva najmä z oblasti – zúčtovania a vyrovnania cenných papierov, v ktorej sú procesy zložité, odvetvová terminológia nehomogénna, účastníci početní a na rôznych úrovniach, teda oblasti, ktorá prekonáva významnú zmenu v dôsledku regulačných a odvetvových síl.
9. Charakteristiku hlavných procesov s cennými papiermi po ich zobchodovaní možno zhrnúť takto:
 - Zúčtovanie je proces, ktorý nastáva medzi zobchodovaním a vyrovnaním. Zúčtovanie zaisťuje, že kupujúci a predávajúci sa dohodli na rovnakej transakcii a že predávajúci predáva cenné papiere, ktoré je oprávnený predávať.
 - Vyrovnanie je konečný prevod cenných papierov od predávajúceho kupujúcemu a konečný prevod peňažných prostriedkov od kupujúceho predávajúcemu, ako aj príslušné záznamy na účtoch cenných papierov.
10. Ku krokom potrebným na ukončenie transakcie s cennými papiermi patrí aj uloženie cenných papierov. Pojmy *uloženie* a *úschova* sa striedavo používajú na vyjadrenie skutočného uloženia u subjektu, ktorý vlastní cenný papier v listinnej alebo dematerializovanej podobe. Označuje sa tiež ako „primárny vklad“ alebo „konečná úschova“. Subjekty, ktoré nemajú cenné papiere v konečnej úschove, sa opisujú ako subjekty, ktoré vykonávajú služby súvisiace s cennými papiermi ako „sprostredkovatelia“.

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 1, 4.1.2003, s. 1.

11. Poskytovatelia služieb zúčtovania a vyrovnania môžu byť centrálni depozitári cenných papierov (CDCP) ⁽¹⁾, medzinárodní centrálni depozitári cenných papierov (MCDCP) ⁽²⁾ alebo iní sprostredkovatelia ako napr. banky. Tieto inštitúcie však môžu vykonávať len „primárne“ zúčtovanie a vyrovnanie ⁽³⁾ cenných papierov, ktoré majú reálne uložené vo svojej konečnej úschove. V tomto prípade, keďže všetky cenné papiere emitované podľa nemeckých právnych predpisov a nachádzajúce sa v kolektívnej úschove ⁽⁴⁾ sú deponované u CBF (uvádzaný ako emitujúci CDCP), primárne zúčtovanie a vyrovnanie týkajúce sa týchto cenných papierov môže vykonávať len CBF.

12. V rozhodnutí sa rozoberajú služby spracovania (zúčtovania a vyrovnania), ktoré sa poskytujú v súvislosti s cennými papiermi, nie služby úschovy. CBF tieto služby poskytuje prostredníctvom elektronickej platformy nazývanej CASCADE. Platforma CASCADE RS (ktorá je podsystemom CASCADE, do ktorého EB nedostala prístup) slúži na zadávanie informácií súvisiacich s akciami na meno. Treba ju len pravidelne aktualizovať (napr. pred valným zhromaždením) a nezasahuje do spracovania transakcie s akciami na meno. Spoločnosť CBF však odmietla právo EB zahrnúť spracovanie akcií na meno v rámci platformy CASCADE, pokiaľ EB nebude mať prístup do CASCADE RS.

1.1. Relevantný trh

13. Relevantný trh sa definuje ako poskytovanie služieb primárneho zúčtovania a vyrovnania cenných papierov, ktoré sú emitované v súlade s nemeckými právnymi predpismi, pričom tieto služby poskytuje emitujúci CDCP (centrálny depozitár cenných papierov, ktorý má primárne vklady cenných papierov) pre CDCP v iných členských štátoch a pre MCDCP. K primárnemu zúčtovaniu a vyrovnaniu dochádza, ak sa mení stav účtu cenných papierov vedeného emitujúcim CDCP (CBF v prípade cenných papierov emitovaných podľa nemeckých právnych predpisov). Naproti tomu, sekundárne zúčtovanie a vyrovnanie sa vykonáva nadväzne sprostredkovateľmi v ich vlastných účtovných knihách. Zahŕňa jednak zrkadlové operácie, prostredníctvom ktorých sprostredkovatelia odrážajú výsledok primár-

neho zúčtovania a vyrovnania na účtoch svojich klientov, ako aj záznamy na účte po uskutočnení internalizovaných transakcií. Internalizácia nastáva, ak sprostredkovateľ môže vyrovnáť transakciu vo svojich účtovných knihách (napr. ak vedie účty kupujúceho aj predávajúceho).

14. Strany sa nezhodujú na tom, že primárne a sekundárne zúčtovanie a vyrovnanie nepredstavuje rozdielne trhy.

15. V rozhodnutí sa podrobne preverili názory spoločností Clearstream a EB pokiaľ ide o definíciu relevantného trhu. Clearstream tvrdí, že zúčtovanie a vyrovnanie podsprávcami (sprostredkovateľmi) je náhradou za zúčtovanie a vyrovnanie vykonávané CBF. Podobne, EB ⁽⁵⁾ tvrdí, že internalizácia predstavuje pre CDCP konkurenčnú prekážku. Tieto argumenty sa v rozhodnutí vyvracajú takto:

— existuje skupina poskytovateľov služieb zúčtovania a vyrovnania, pre ktorú nepriamy prístup k emitujúcemu CDCP – v tomto prípade CBF – prostredníctvom sprostredkovateľa nepredstavuje zastupiteľnú alternatívu priameho prístupu (vzhľadom na horšie termíny, väčšie riziko a zložitost', dodatočné náklady a potenciálny konflikt záujmov vyplývajúci z využitia sprostredkovateľa);

— okrem toho, že sekundárne zúčtovanie a vyrovnanie nie je dostatočnou alternatívou pre klientov (sprostredkovateľov), ktorí požadujú služby primárneho zúčtovania a vyrovnania, aby mohli svojim vlastným klientom poskytovať efektívne a konkurenčné služby sekundárneho zúčtovania a vyrovnania, žiadny sprostredkovateľ nie je schopný internalizovať všetky transakcie so všetkými potenciálnymi partnermi v prípade všetkých cenných papierov uložených u emitujúceho CDCP. Tento prípad sa vzťahuje presne na situáciu, keď sprostredkovateľ (EB) požadoval služby primárneho zúčtovania a vyrovnania od emitujúceho CDCP a nemohol získať zastupiteľné služby ani interne ani od iného sprostredkovateľa;

— ako dokazuje tento prípad, ceny sprostredkovateľov neovplyvňujú emitujúceho CDCP v prípade potreby primárneho zúčtovania a vyrovnania. V čase, keď sa EB neúspešne pokúšala získať nižšie ceny za služby primárneho zúčtovania a vyrovnania priamo od CBF a prestala ako sprostredkovateľ využívať Deutsche Bank, ceny Deutsche Bank neovplyvňovali Clearstream pri rokovaniach s EB.

⁽¹⁾ CDCP je subjekt, ktorý vlastní a spravuje cenné papiere a umožňuje spracovanie transakcií s cennými papiermi ich zaknihovaním. Vo svojej domovskej krajine zabezpečuje služby spracovania obchodov s takými cennými papiermi, ktoré boli uňho uložené (ktoré má v konečnej úschove), v tejto funkcii CDCP predstavuje „emitujúceho CDCP“ a nie sprostredkovateľa. CDCP môže tiež poskytovať spracovateľské služby ako sprostredkovateľ v rámci cezhraničného zúčtovania a vyrovnania, ak sú cenné papiere primárne uložené v inej krajine.

⁽²⁾ MCDCP je organizáciou, ktorej hlavným predmetom podnikania je zúčtovanie a vyrovnanie cenných papierov – tradične eurobondov – v medzinárodnom (nie domácom) prostredí. V súčasnosti sú v EÚ dvaja MCDCP: Euroclear Bank, so sídlom v Belgicku, a Clearstream Banking Luxembourg (CBL), dcérska spoločnosť Clearstream International SA a sesterská spoločnosť Clearstream Banking AG. MCDCP môže tiež poskytovať iné služby, ako napr. sprostredkovateľské služby v oblasti akcií.

⁽³⁾ Definíciu primárneho zúčtovania a vyrovnania pozri v odseku (13).

⁽⁴⁾ Na rozdiel od samostatnej úschovy hromadná úschova zastupiteľných cenných papierov umožňuje zúčtovanie a vyrovnanie prostredníctvom zaknihovania a v súčasnosti je jedinou významnou formou úschovy v Nemecku.

⁽⁵⁾ Hoci postoj EB môže byť na prvý pohľad prekvapujúci, dá sa vysvetliť, keďže EB vlastní CDCP vo viacerých členských štátoch (UK, FR, NL, BE). EB má preto záujem, aby nedošlo k precedensu, ktorý by mohol viesť k definícii relevantného trhu, pričom v potenciálnych budúcich prípadoch by sa mohlo identifikovať dominantné postavenie.

16. Na účely definície trhu Komisia v tomto prípade nemá skúmať potreby klientov sprostredkovateľov, ale skôr špecifické potreby tej kategórie klientov, ktorí požadujú produkt alebo službu, teda finančných sprostredkovateľov, ktorí chcú poskytovať ekonomicky významné, efektívne a konkurenčné služby sekundárneho zúčtovania a vyrovnaní pre svojich vlastných klientov. Pre túto kategóriu klientov primárne zúčtovanie a vyrovnanie vykonávané emitujúcim CDCP a sekundárne zúčtovanie a vyrovnanie vykonávané nadväzne sprostredkovateľmi nepredstavuje zastupiteľnú alternatívu. Ako vysvetľuje EB, nepriamy prístup, ktorý zahŕňa možnosť využiť iného sprostredkovateľa (často konkurenta) miesto emitujúceho CDCP, nie je prijateľnou alternatívou.

17. Špecifické služby poskytované pre CDCP a MCDCP nemožno porovnávať so štandardnými službami poskytovanými klientom iným ako CDCP (bankám), ktoré sa poskytujú na základe všeobecných podmienok CBF.

1.2. Dominantné postavenie

18. CBF má na relevantnom trhu dominantné postavenie, keďže je jediným CDCP, ktorý deponuje cenné papiere emitované podľa nemeckých právnych predpisov a držané v kolektívnej úschove. Je teda jediným subjektom, ktorý môže vykonávať primárne zúčtovanie a vyrovnanie týchto cenných papierov. Postavenie CBF na trhu nie je obmedzované žiadnou reálnou konkurenciou. Vstup nových subjektov je v dohľadnej budúcnosti nerealistický.

1.3. Zneužitie

19. V rozhodnutí sa identifikujú dva druhy zneužitia:

— odmietnutie poskytnúť služby primárneho zúčtovania a vyrovnaní akcií na meno tým, že sa neumožnil prístup do platformy CASCADE RS, a diskriminácia EB v súvislosti s poskytnutím týchto služieb,

— uplatňovanie diskriminačných cien za poskytnutie služieb zúčtovania a vyrovnaní pre EB. Treba poznamenať, že ide o ceny za všetky transakcie pre EB spracované v CASCADE, nielen v prípade akcií na meno, na rozdiel od predchádzajúceho druhu zneužitia.

1.3.1. Odmietnutie poskytnúť služby primárneho zúčtovania a vyrovnaní a diskriminácia EB

20. Odmietnutie poskytnúť služby malo formu odmietnutia prístupu do systému CASCADE RS. Bez tohto prístupu EB nemohla využívať služby zúčtovania a vyrovnaní akcií na meno na báze platformy CASCADE, avšak túto službu mohla naďalej využívať pri iných transakciách. Odmietnutie poskytnúť banke EB služby primárneho zúčtovania a vyrovnaní akcií na meno vyplýva z kombinácie niekoľkých faktorov: Clearstream je nevyhnutný obchodný partner, EB nemohla duplikovať služby, ktoré požadovala, a odmietnutie poskytnúť služby poškodzovalo inováciu a hospodársku súťaž na nadväznom trhu. Okrem toho,

rastúci význam akcií na meno v Nemecku mal za následok redukciu služieb poskytovaných pre EB, existujúceho klienta spoločnosti Clearstream, pričom došlo k nesplneniu legitímnych očakávaní EB, že jej Clearstream poskytne služby primárneho zúčtovania a vyrovnaní v reálnom časovom horizonte.

21. Clearstream sa tiež dopustil diskriminácie, pretože nepružné správanie sa voči EB je v rozpore s prijateľným časovým horizontom, v akom boli služby poskytnuté iným klientom.

1.3.1.1. Odmietnutie poskytnúť služby

22. Na základe preskúmania bariér vstupu potenciálneho konkurenta vo vzťahu k dominantnému postaveniu CBF na relevantnom trhu sa ukazuje, že CBF je nevyhnutným obchodným partnerom, ktorého nemôže nahradiť alternatívny zdroj ani ho nemôže duplikovať EB. Tým, že Clearstream odmietol poskytnúť služby primárneho zúčtovania a vyrovnaní akcií na meno pre EB, jeho správanie malo účinky obmedzenia možnosti EB poskytovať komplexné a inovačné paneurópske služby na nadväznom trhu cezhraničného zúčtovania a vyrovnaní cenných papierov EÚ. Akcie na meno sú najviac medzinárodne obchodované akcie v Nemecku, preto je pravdepodobné že sa zahrnú medzi transakcie klientov MCDCP.

23. Neexistuje náznak, že by správanie sa spoločnosti Clearstream bolo motivované úsilím o zaistenie väčšej efektívnosti pri poskytovaní jej vlastných služieb alebo vlastných operácií ani vytvorením výhod pre jej klientov. Clearstream si nenáročoval žiadne výnosy z takejto efektívnosti ani výhody pre klientov. Ekonomickú motiváciu a skutočný efekt tohto odmietnutia poskytnúť služby skôr treba hodnotiť v kontexte celej finančnej skupiny, ktorej členom je CBF. Clearstream Banking Luxembourg (CBL), sesterská spoločnosť CBF v rámci spoločného holdingu Clearstream International (CI), je spolu s EB jediným ďalším MCDCP v EÚ, a teda priamym konkurentom EB na nadväznom trhu sekundárneho zúčtovania a vyrovnaní cezhraničných obchodov. Typickí klienti MCDCP, akými sú inštitucionálni investori, ktorí chcú v EÚ využívať služby MCDCP „pod jednou strechou“, ťažia z inovačných služieb, akými sú služby EB. Preto odmietnutie spoločnosti Clearstream poskytnúť služby bránilo zabezpečeniu inovačných služieb sekundárneho zúčtovania a vyrovnaní cezhraničných transakcií s cennými papiermi.

1.3.1.2. Diskriminácia: nepružné správanie sa voči EB sa nezhoduje s prístupom k porovnateľným klientom

24. EB požiadala o prístup do CASCADE dňa 3. augusta 1999 a Clearstream tento prístup umožnil až od 19. novembra 2001. V rozhodnutí sa podrobne skúma:

- pôvodné nepovolenie prístupu v období medzi augustom 1999 a novembrom 2000, počas ktorého mala EB veriť, že prístup získa (rokuje sa o podrobných otázkach, prebiehajú školenia, vyžaduje sa upozornenie o prevode účtu akcií na meno dva/tri týždne vopred...),
- následné odmietnutie v období od decembra 2000 do 19. novembra 2001. Počas tohto obdobia manažment CI intervenoval, aby sa prístup do CASCADE RS pozastavil a bol podmienený opätovným prerokovaním celkovej dohody s EB. Podmienenie otázky prístupu opätovným rokovaním v takej neskorej fáze nie je odôvodnené. Okrem toho sa ukončili všetky prípravy na technickej úrovni a prístup bol nakoniec udelený bez opätovného prerokovania novej dohody.
25. Obdobie, ktoré uplynulo kým Clearstream udelil EB prístup do CASCADE RS, prekračuje primerané obdobie trvajúce do štyroch mesiacov od žiadosti o prístup. Štyri mesiace odo dňa žiadosti z 3. augusta 1999 uplynuli 3. decembra 1999. Aby sa zistila dĺžka primeraného obdobia, v rozhodnutí sa zohľadňujú interné prípravy oboch strán v súvislosti s dvoma udalosťami (prvá od rozbehnutia po plánované spustenie prístupu do CASCADE RS dňa 4. decembra 2000 a druhá počas prípravy termínu spustenia k 19. novembru 2001). V oboch prípadoch interné plány vychádzali z časového horizontu dva až tri mesiace. Okrem toho CDCP, ktoré požiadali o prístup do CASCADE RS, ho získali buď takmer okamžite alebo najneskôr do jedného mesiaca, a CBL získal prístup za štyri mesiace.
- 1.3.1.3. Záver k odmietnutiu poskytnúť služby a k diskriminácii pokiaľ ide o poskytnutie služieb
26. Na základe uvedených dôvodov sa v rozhodnutí dospelo k záveru, že Clearstream, v rozpore s článkom 82, odmietol poskytnúť EB služby primárneho zúčtovania a vyrovnania akcií na meno v období medzi 3. decembrom 1999 a 19. novembrom 2001 bezdôvodne a počas neprimerane dlhého obdobia. Keďže Clearstream odmietol poskytnúť služby EB, no porovnateľným klientom ich poskytol bezodkladne, toto odmietnutie poskytnúť služby predstavuje tiež diskrimináciu.
- 1.3.2. Uplatnenie diskriminačných cien za služby primárneho zúčtovania a vyrovnania
27. V období od konca roku 1996 do 1. januára 2002 Clearstream účtoval banke Euroclear X EUR za transakciu, pričom národným CDCP účtoval Y EUR (hodnota X bola o 20 % vyššia ako Y). Okrem toho Euroclear, na rozdiel od CDCP, platila tiež ročný poplatok, ktorý čiastočne pokrýval služby vyrovnania.
28. Na základe informácií, ktoré poskytol CBF, sa v rozhodnutí obsah služieb primárneho zúčtovania a vyrovnania cezhraničných transakcií poskytovaných spoločnosťou Clearstream pre CDCP a MCDCP považuje za ekvivalentný.
29. Podrobne sa skúma nedostatočne objektívne zdôvodnenie rozdielnych cien. Treba zdôrazniť, že Clearstream nesegmentuje účtovníctvo nákladov podľa klientov a že napriek opätovným požiadavkám nepredložil žiadne prijateľné, na nákladoch založené, zdôvodnenie cenových rozdielov.
30. Na záver, Komisia rozhodla, že Clearstream uplatňovaním vyššej ceny za transakciu (X EUR) pre EB za služby primárneho zúčtovania a vyrovnania v čase, keď CBF účtoval národným CDCP za takéto služby len Y EUR za transakciu, diskriminoval EB, čím porušil článok 82 zmluvy, a to bez objektívneho dôvodu a výhod pre klientov.

2. NEULOŽENIE POKUTY

31. V tomto prípade existuje niekoľko dôvodov, prečo nebola uložená pokuta.

Ide o prvé rozhodnutie v zložitej oblasti

32. V súvislosti so zúčtovaním a vyrovnaním cenných papierov neexistuje prax pri prijímaní rozhodnutí ani judikatúra Spoločenstva. Najmä kľúčový prvok, akým je podrobná analýza procesov zúčtovania a vyrovnania v kontexte definície trhu, je nový. V rozhodnutí sa analyzuje relevantný trh, pričom sa rozlišuje primárne a sekundárne zúčtovanie a vyrovnanie, ako aj iné komplexné otázky špecifické pre túto oblasť, ako je internalizácia.

Porušenie sa skončilo

33. Sám o sebe fakt, že porušenie sa skončilo, nie je dôvodom na neuloženie pokuty; malo by sa však posudzovať v kombinácii s inými faktormi, ako je novosť príslušných otázok.

Medzník cezhraničného zúčtovania a vyrovnania v EÚ

34. Zúčtovanie a vyrovnanie v EÚ je rozvíjajúcou sa oblasťou, najmä ak ide o cezhraničné transakcie, ako v tomto prípade. V súčasnosti rôzne inštitúcie diskutujú o otázkach týkajúcich sa funkcií poskytovateľov služieb, rozsahu internalizácie, úlohy CDCP a MCDCP a ich vzťahu s veľkými správcami. Hoci tieto skutočnosti nie sú totožné s tými, ktoré sú predmetom rozhodnutia, jednoznačne spolu súvisia.

35. V tejto situácii sa neuloženie pokuty javí ako primerané. Hoci sa pokuta neuložila, Komisia musí prijať rozhodnutie, ktoré objasní právnu situáciu, najmä pokiaľ ide o spoločnosť Clearstream a iné spoločnosti.

3. ZÁVER

36. V rozhodnutí sa konštatuje, že Clearstream porušil článok 82 zmluvy tým, že odmietol poskytnúť služby primárneho zúčtovania a vyrovnania akcií na meno pre EB, a to bezdôvodne a počas neprimerane dlhého obdobia, ako aj tým, že v súvislosti s poskytovaním takýchto služieb diskriminoval EB. Okrem toho sa uvádza, že Clearstream uplatňoval diskriminačnú prax.
-